

VEJLEDNING OM ORDBLINDHED TIL LEDERE OG TILLIDSVALGTE

LÆS OG LÆR OM

- A HVAD ER ORDBLINDHED?
- B HVAD KAN DU GØRE PÅ ARBEJDSPLADSEN?
- C HVOR KAN DU FÅ MERE VIDEN?

”

Citat: ”Det er skamfuldt at være ordblind, men jeg er kommet over skammen og har fået værktøjer fx til at indtale beskeder på telefonen i stedet for at skrive dem”.

Ulla, medarbejder, Roskilde kommune,
Materielgården

”

Citat: ”Jeg spørger ikke mine kollegaer lige så tit ... jeg kan se, at jeg skriver anderledes i journalen. Før skrev jeg en lang linje med masser af fyldord. Nu deler jeg det mere op i punkter.

Birgitte, medarbejder, Sorø kommune,
Sundhed og omsorg

”

Citat: ”Førhen havde vi 3 produkter, og i dag har vi flere produkter, og det går ikke at vi ikke aner, hvad vi kommer ned i en spand.

Brith, medarbejder, Odense kommune, Rengøring

Ordblindhed på arbejdspladsen

På alle arbejdspladser kan der være medarbejdere med ordblindhed. Også på de kommunale arbejdspladser. Det er baggrunden for indsatsen *Bedre til ord, tal og IT* som KL, FOA og 3F igangsatte i 2015.

På kommunale arbejdspladser vil man gerne hjælpe de kollegaer og medarbejdere, der har udfordringer med at læse, skrive, regne og bruge IT. Men hvordan?

De fleste kender nok begrebet *ordblindhed*. De færreste ved dog, at ledere, tillidsvalgte og kollegaer, aktivt kan gøre arbejdslivet lidt lettere for medarbejdere med ordblindhed.

I denne vejledning finder du derfor:

- A. Fakta om ordblindhed (side 3-4)
- B. Råd og inspiration til, hvordan du kan gøre det lettere at være medarbejder med ordblindhed på din arbejdsplads (side 5-11)
- C. Forslag til hvor du finder mere viden (side 12-13)

FAKTA OM ORDBLINDHED

- Ordblindhed er en permanent funktionsnedsættelse, som gør det svært at forbinde bogstaver med deres lyde.
- Som ordblind er det sværere at skrive end at læse. Ved skrivning skal man selv gendanne skrevne ord, og kan ikke nøjes med at genkende dem som i læsning.

Kilde:

www.ordblindhed.dk/om-ordblindhed/ordblindhed

- 7% af befolkningen skønnes at være ordblinde.

Kilde:

www.nota.dk

- En test kan vise, om man er ordblind.
- Test er gratis og gennemføres hos de lokale VUC, AOF m.fl.
- Har man ordblindhed har man mulighed for at få hjælpemidler til at klare sig i arbejdslivet og i dagligdagen.

Hvordan er ordblindhed en udfordring?

- Skriftlig kommunikation og dokumentation er i dag en helt naturlig del af hverdagen for alle ledere og medarbejdere i en kommune. Derudover ønsker alle medarbejdere at klare hverdagen og arbejdsopgaverne så selvstændigt og kompetent som muligt og at deltage i kompetenceudvikling ligesom kollegaerne. Begge dele kan være udfordrende, hvis man er medarbejder med ordblindhed.
- Det er meget forskelligt, hvor omfattende vanskelighederne er for folk med ordblindhed. Nogle har svært ved at læse selv en kortfattet tekst. Andre har svært ved nye tekster, men læser og skriver nemt tekster, så længe ordene er velkendte.
- Nogle med ordblindhed taler åbent om deres vanskeligheder. Flere offentligt kendte personer er for eksempel stået frem og har fortalt om deres ordblindhed (se boksen her til højre). De er alle sammen rollemodeller, som viser, at meget er muligt, selvom man lider af ordblindhed.
- For nogle er det dog svært at tale om ordblindhed. Det kan opleves som en privatsag og et tabu, som for nogle er forbundet med nederlag. Nogle kan være nervøse for at miste deres job, eller at blive ekskluderet fra opgaver og arbejdsområder, hvis de fortæller om deres ordblindhed.
- Derudover er der stadig mange, som ikke ved, at de lider af ordblindhed. Og kun de færreste ved, hvor og hvordan man som voksen, der har udfordringer med at læse, skrive, regne og bruge IT, kan få hjælp til at gøre hverdagen lettere. Det ønsker denne vejledning at ændre på.

ORDBLINDHED BLANDT KENDTE

Mange offentligt kendte personer har åbent fortalt om deres ordblindhed, fx:

- **Bubber**
Tv-vært
- **Thomas Blachman**
Musiker og talentdommer
- **Karsten Lauritzen**
Politiker
- **Ghita Nørby**
Skuespiller
- **Christian Fuhlendorff**
Komiker, radio- og tv-vært mv.

Fem centrale indsatser kan gøre det lettere at være medarbejder med ordblindhed på en arbejdsplads

På de kommunale arbejdspladser kan både ledere og tillidsvalgte gøre det lettere at være medarbejder med ordblindhed på jobbet med ofte ret enkle tiltag.

Der er flere indsatser, som man kan tage fat på. Det kan fx være ved at:

1. Skabe åbenhed om ordblindhed (side 6)

2. Indrette kommunikationen på arbejdspladsen, så den tager hensyn til ordblindhed (side 6)

3. Tilbyde medarbejdere at deltage i ordblindeundervisning – det er gratis (side 7-8)

4. Stille relevante læse og skriveteknologier til rådighed – og få tilskud (side 9-10)

5. Benytte personlig assistanceordning (side 11)

Læs mere om hvert enkelt punkt på de følgende sider

1

SKAB ÅBENHED OM ORDBLINDHED

- Tal åbent om ordblindhed og andre læsevanskeligheder. Spørg fx medarbejdere, der undgår at læse og skrive på jobbet, om han/hun oplever vanskeligheder.
- Sørg for, at alle medarbejdere ved, at de kan tale åbent om ordblindhed.
- Opfordr medarbejdere med læsevanskeligheder til at tale med lederen eller TR om det.
- Tal åbent om, at tekster kan være svære at læse på grund af svært tilgængeligt sprog.
- Lyt til og tal om behovet for ekstra tid til at opgaver, hvor man skal skrive eller læse.
- Lyt til og tal åbent om behovet for kompenserende hensyn til jobbet.

Det kan være en god idé, at lederen og tillidsrepræsentanten aftaler, hvordan man på arbejdspladsen støtter medarbejdere med ordblindhed. Måske har kommunen ligefrem en fælles politik, som er drøftet i MED-udvalget.

2

INDRET KOMMUNIKATIONEN PÅ ARBEJDSPLADSEN, SÅ DEN TAGER HENSYN TIL ORDBLINDHED

- Tilstræb, at de tekster, som medarbejderne forventes at læse, kan læses elektronisk – fx dagsordner, referater, sikkerhedsregler etc.
- Sørg for, at alle elektroniske tekster kan læses højt med et oplæsningsprogram eller via en app. Det er fx en indbygget mulighed i Word.
- Sørg for, at alle skemaer kan udfyldes ved hjælp af tale-til-tekst. Det er fx en indbygget mulighed i Word (se links til andre konkrete IT-værktøjer på side 11).
- Send dagsordner ud i god tid inden et møde, så alle kan nå at læse dem elektronisk.
- Skriv gerne så præcist og velstruktureret som muligt. Alle medarbejdere har gavn af korte og præcise tekster.
- Brug gerne arbejdspladsens hverdagsprog, -ord og - vendinger, hver gang du skriver og taler.
- Sørg for at journalsystemer og andet er udstyret med ordblindkompenserende redskaber.
- Overvej om I skal mødes fremfor at kommunikere via mail.

Det kan være en god idé at få gode råd og vejledning fra jeres lokale ordblindeeksperter i VUC, AOF m.fl. om, hvordan man bedst kommunikerer uden at skabe barrierer for medarbejdere med ordblindhed.

TILBYD MEDARBEJDERE AT DELTAGE I ORDBLINDEUNDERVISNING – DET ER GRATIS

”

”Det allerbedste for mig er at jeg er blevet så overrasket over, at det har rykket så meget ... det bliver i hvert fald nemmere [at forstå opgaver, der sendes ud på iPad] ... og desuden kører vi også to og to. Nu kan jeg så også sidde og se den [iPaden] når vi kører.”

Hans, medarbejder, Gentofte kommune

Mange med ordblindhed har mistet selvtilliden og lysten til at skrive og læse. Derudover har de ikke lært hvordan de, trods ordblindhed, både kan læse og skrive med kompenserende hjælpemidler. Mange ved slet ikke, at de lider af ordblindhed, og kender heller ikke til hjælpemidlerne.

Derfor er det en god idé for voksne med ordblindhed eller for dem, der ”bare har svært ved at læse og stave” at blive testet for ordblindhed. Medarbejdere med ordblindhed kan gennem ordblindeundervisning lære metoder til at forbedre læsning og skrivning, blandt andet med brug af læse og skriveteknologier. Test og undervisning er gratis.

Undervisningen kan finde sted på arbejdspladsen. Den kan være af kortere eller længere varighed. Det afhænger af behovet hos medarbejderen med ordblindhed.

Læs på næste side, hvad arbejdspladsen konkret kan gøre for at tilbyde ordblindeundervisning

TILBYD MEDARBEJDERE AT DELTAGE I ORDBLINDEUNDERVISNING – DET ER GRATIS

Arbejdspladsen kan fx gøre følgende for at tilbyde ordblindeundervisning:

- Opsøge viden om undervisnings- og støttemuligheder til ordblinde – du kan fx starte med de mange links i denne vejledning.
- Skabe kontakt til en lokal udbyder af ordblindeundervisning (fx VUC, AOF, m.fl.)
- Informere medarbejdere om undervisnings- og støttemuligheder.
- Tilbyde medarbejdere med ordblindhed at deltage i uddannelse.
- Følge op på udbyttet af undervisningen, når medarbejderne har deltaget i undervisning.
- Bakke op om deltagelse i undervisningen. Fx ved at give medarbejderen tid til at deltage samt mulighed for at inddrage arbejdsrelevante læse- og skriveopgaver i undervisningen.

Tilskudsmuligheder i forbindelse med ordblindeundervisning

Medarbejderen med ordblindhed og/eller arbejdspladsen kan få tilskud til et evt. løntab i undervisningstiden, hvis undervisningsforløbet er på mindst 37 timer, og medarbejderen har været ansat mindst 26 uger. SVU-støtte hedder det. Uddannelsesstedet kan hjælpe med at søge SVU. Læs mere om SVU på: www.svu.dk

For medarbejdere i kommunerne, der arbejder på en FOA- eller 3F-overenskomst, er der også mulighed for at søge om tilskud til lønudgift/vikardækning i Den Kommunale Kompetencefond under den særlige indsats *Bedre til ord, tal og IT*. Læs mere på: www.denkommunalekompetencefond.dk/bedre-til-ord-tal-og-it/

På hjemmesiden UddannelsesGuiden.dk kan du finde udbydere af ordblindetest og -undervisning i nærheden af hvor medarbejderen bor: www.ug.dk/uddannelser/grundskoleundervisning/almenuddannelseforvoksne/ordblindeundervisning-voksne

STIL RELEVANTE IT-HJÆLPEMIDLER TIL RÅDIGHED – OG FÅ TILSKUD

”De ordblinde har fået en helt anden tro på, hvad det er, de kan, og så har de fået et redskab, de virkelig kan bruge. Der er så meget skriftlig dokumentation, som man måske ikke lige tror. De skal forstå meget der står skrevet, de skal kommunikere så den næste i vagten forstår det.”

Tove, leder, Samsø kommune

Der findes mange forskellige IT-hjælpemidler, som kan støtte folk med ordblindhed. For at kunne få hjælpemidler og tilskud til dem, kan man som arbejdsgiver sammen med medarbejderen med ordblindhed søge via jobcenteret i medarbejderens hjemkommune.

Der er ingen faste krav til dokumentation for ordblindhed. Men jobkonsulenten skal sørge for, at sagen er dokumenteret og belyst nok til at træffe en afgørelse. Ofte vil dokumentation være i form af en ordblindeudredning fra et undervisningssted som VUC eller AOF, der tilbyder ordblindeundervisning, være den mest relevante dokumentation.

Udredningen består af en samtale om de konkrete arbejdsopgaver samt afprøvning af IT-hjælpemidler. Den rigtige løsning afhænger af den enkelte medarbejder med ordblindhed og arbejdsfunktionen. Når man som medarbejder deltager i ordblindeundervisning kan man få inspiration til, hvilke hjælpemidler, som kan være rigtige i lige præcis ens specifikke arbejde.

Der er værktøjer til computer, tablets og smartphones. Det er vigtigt sammen med medarbejderen at drøfte behovet for IT-hjælpemidler og evt. for andre hjælpemidler.

Læs videre på næste side

STIL RELEVANTE IT-HJÆLPEMIDLER TIL RÅDIGHED – OG FÅ TILSKUD

Det er vigtigt, at leder, tillidsvalgte og medarbejdere drøfter, dels hvem på arbejdspladsen der støtter ordblinde medarbejdere i at anvende de hjælpeværktøjer, de har til rådighed, og dels hvordan man støtter. Dette for at sikre, at medarbejderne kommer godt i gang med at benytte programmerne.

Giv medarbejderen tid til at lære sine IT-redskaber at kende, og lav i fællesskab en realistisk plan for, hvorledes de kompenserende redskaber kan benyttes i dagligdagen.

Det er en anerkendt udbyder som VUC eller AOF der udreder personerne i forhold til hvilke hjælpemidler man kan få. Det er gratis at blive udredt. Hvis det vurderes der er behov for specielle programmer, så hjælper udbyder med at udfærdige indstillingen til den ansøgning der skal sendes til borgerens bopælskommune, som herefter vurderer ansøgningen.

Muligheder for tilskud til hjælpemidler

Tilskud til hjælpemidler kan jobcentrene bevilge i henhold til Lov om en aktiv beskæftigelsesindsats §100 (find link senere i vejledningen) og Lov om compensation til handicappedes erhverv.

På hjemmesiden Ordblindhed.dk kan du lære mere om de forskellige læse og skriveteknologier:

www.ordblindhed.dk/om-ordblindhed/laese-og-skriveteknologi

På Hjælpemiddelbasen, som Socialstyrelsen står for, kan du også finde oplysninger om hjælpemidler og forhandlere af disse:

www.hmi-basen.dk/

Du kan også læse om hjælpemidler og arbejdspladsindretning på hjemmesiden for styrelsens for arbejdsmarked og rekruttering (STAR):

www.star.dk/indsatser-og-ordninger/handicapomraadet/hjaelpemidler/

BENYT PERSONLIG ASSISTANCEORDNING

Selvom personer med ordblindhed får skrive- og læseundervisning samt IT-hjælpemidler, er det ikke alle udfordringer som man kan løse på den måde.

Der findes også mulighed for at søge om tilskud til personlig assistance gennem jobcenteret.

Sådan gør du

På hjemmesiden for styrelsen for arbejdsmarked og rekruttering (STAR) kan du læse yderligere om personlig assistance:

www.star.dk/indsatser-og-ordninger/handicapomraadet/personlig-assistance/

Nyttige links giver dig mere viden om ordblindhed

Du kan blive klogere på ordblindhed, ved at følge de udvalgte links på denne og næste side.

- **Socialstyrelsen** og **Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering** driver hjemmesiden ”Hjælp til ordblindhed”. Den henvender sig til ordblinde, pårørende, arbejdspladser og professionelle med fakta, råd og vejledning om ordblindhed:
www.hto.nu/
- **Ordblinde/Dysleksiforeningen** i Danmark er en medlemsforening, der varetager interesser for mennesker med ordblindhed. Når man er medlem, kan man modtage rådgivning af foreningen og deltage i arrangementer. På foreningens hjemmeside kan man få mange informationer, links osv. om ordblindhed. Ordblinde/Dysleksiforeningen i Danmark har en Erhvervsklub, og tilbyder vejledning til deres medlemmer:
www.ordblindeforeningen.dk/medlem/erhvervsklub/
- Hos **Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering** kan du finde information om kompenserende ordninger til medarbejdere med handicap:
www.star.dk/til-virksomheder/medarbejdere-med-handicap/kompenserende-ordninger-til-ansatte-med-handicap/
www.star.dk/indsatser-og-ordninger/handicapomraadet/
- **Det Centrale Handicapråd** har analyser, rapporter, publikationer og undersøgelser om mennesker med handicap på arbejdsmarkedet i Danmark:
www.dch.dk/viden-om-handicap/arbejdsmarked
- **Ankestyrelsen** har udarbejdet en rapport som giver indblik i personer med handicaps arbejdslivserfaringer, hvad det har af betydning for inklusion samt fastholdelse af job og de faktorer, som muliggør deltagelsen på arbejdsmarkedet med et handicap:
www.ast.dk/publikationer/personer-med-et-handicap-hvad-skal-der-til-for-at-komme-i-arbejde

Nyttige links giver dig mere viden om ordblindhed

Lovtekster der beskriver de juridiske rammer og vilkår i forhold til ordblindhed på arbejdsmarkedet:

- **Bekendtgørelse af lov om en aktiv beskæftigelsesindsats** indeholder et kapitel om tilskud til udgifter til hjælpemidler m.v.:
www.retsinformation.dk/forms/r0710.aspx?id=184891#id32fc1ad5-c16f-4e6d-8220-99fb841e05cf
- **Bekendtgørelse af lov om kompensation til handicappede i erhverv m.v.** indeholder et kapitel om personlig assistance til handicappede i erhverv:
www.retsinformation.dk/forms/r0710.aspx?id=125905#K3

Videoer fra VUC Roskilde:

- Den nyeste forskning peger på, at sprogprocesser i hjernen hos personer med ordblindhed er forskellig fra personer uden ordblindhed (Martin Richardt, IT- og ordblindkonsulent, VUC Roskilde). Se og hør Martin Richardt fortælle hvad scanninger af hjernen har vist om personer med og uden ordblindhed:
www.youtube.com/watch?v=xLAJxrBgsgd
- Se også videoen om sproglyde og afkodning, for at blive klogere på hvordan den ordblinde hjerne virker:
www.youtube.com/watch?v=Fa5Yxa8WXAk